	โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชยะหา จังหวัดยะลา	
	วิธีปฏิบัติการพยาบาล (Clinical Nursing Practice Guideline) CNPG	เอกสารหมายเลข : CNPG-YH-OBS-04 ฉบับที่ : A วันที่ออกเอกสาร : 26/03/2567

เรื่อง : แนวทางการพยาบาลมารดาที่มีภาวะตกเลือดหลังคลอด	
หน่วยงาน : ห้องคลอด	กลุ่มงาน : การพยาบาล
Clinical Nursing Practice Guideline เรื่อง : แนวทางการพยาบาลมารดาที่มีภาวะตกเลือดหลังคลอด	
งานห้องคลอด กลุ่มงานการพยาบาล โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชยะหา	

ผู้จัดทำเอกสาร

Q h

(นางอัญชญา โชติช่วง)

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ

ผู้เห็นชอบเอกสาร

Mintra

(นางสาวมินตรา ทองธรรมชาติ)

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ

ผู้อนุมัติใช้

Bin

(นายทินกร บินหะยีอารง)

ผอ.รพ.ร.ยะหา

 YAHA CROWN PRINCE HOSPITAL	ประเภท : CNPG หมายเลขเอกสาร : : CNPG--YH-OBS-04
เรื่อง แนวทางการพยาบาลมารดาที่มีภาวะตกเลือดหลังคลอด (Premature contraction)	วันที่ประกาศใช้เอกสาร : -31/03/2567
ผู้จัดทำ : งานห้องคลอด กลุ่มงานการพยาบาล	ครั้งที่แก้ไข : 02 หน้า/จำนวนหน้า2/10

1.นโยบาย/วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินผลการพยาบาลมารดาที่มีภาวะตกเลือดหลังคลอด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการประเมิน วางแผน ดูแลตามปัญหาและความต้องการ ก่อนเข้าสู่ระยะวิกฤต ระยะดูแลต่อเนื่อง และระยะก่อนจำหน่ายผู้ป่วย
2. เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับ การเฝ้าระวังอาการเปลี่ยนแปลง และปลอดภัยจากภาวะตกเลือดหลังคลอด

2. คำนิยาม

ความหมายของโรคว่าตกเลือดหลังคลอด (postpartum hemorrhage) หมายถึง การเสียเลือดภายหลังทารกคลอดทางช่องคลอดมากกว่า 500 มิลลิลิตรหรือมากกว่า 1,000 มิลลิลิตร ในกรณี ผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง หรือการเสียเลือดหลังทารกคลอดเกินร้อยละ 1 ของน้ำหนักตัวมารดา รวมถึงการที่ความเข้มข้นของเม็ดเลือดแดงที่ลดลงมากกว่าร้อยละ 10 จากก่อนคลอด

สาเหตุของโรค/ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรค

ภาวะตกเลือดหลังคลอด แบ่งออกเป็น (เพิ่มศักดิ์ สุขเมษศรี, 2565)

1.Early/primary PPHการตกเลือดหลังคลอดภายในเวลา 24 ชั่วโมง หลังการคลอดระยะที่ 3 จำแนกสาเหตุของ PPHตามสาเหตุได้โดยหลักการจำ 4 Tได้แก่

Tone :หมายถึง ความผิดปกติของการหดตัวของมดลูก เป็นสาเหตุที่พบได้บ่อยที่สุดถึง 80% ของภาวะการตกเลือด early PPH

Trauma :หมายถึง การบาดเจ็บหรืออันตรายที่เกิดขึ้นกับทางช่องคลอดและอวัยวะสืบพันธุ์ พบเป็นสาเหตุรองลงมาของภาวะตกเลือดหลังคลอดทั้งหมด

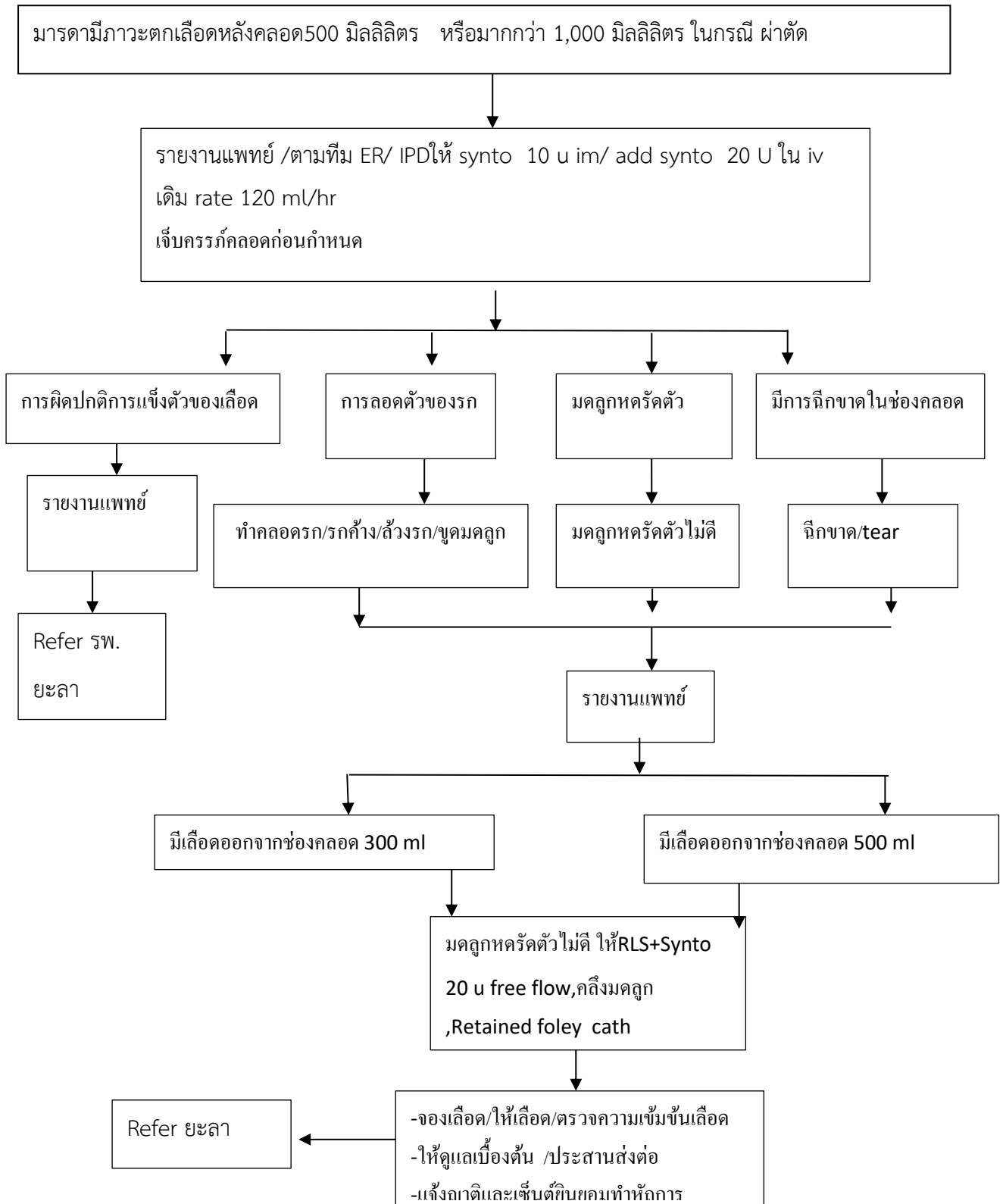
Tissue :หมายถึง การเหลือค้างของผลผลิตจากการตั้งครรภ์ เช่น บางส่วนของรก เยื่อหุ้มรก

Thrombin :หมายถึง ความผิดปกติของเกร็ดเลือดและระบบการแข็งตัวของเลือดบางคนแยก 4T + 1 โดย 1 สุดท้ายคือ traction จนเกิดมดลูกปลิ้น (uterine inversion)

2. Late/secondary PPHการตกเลือดหลัง24 ชั่วโมงหลังคลอดเป็นต้นไปจนถึงระยะ 6 สัปดาห์ไม่นับ คลอดระยะที่ 3 สาเหตุจาก subinvolution of placental site, การเหลือค้างของผลผลิตจากการตั้งครรภ์ เช่น รก, มดลูก

 YAHA CROWN PRINCE HOSPITAL	ประเภท : CNPG หมายเลขเอกสาร : : CNPG--YH-OBS-04
เรื่อง แนวทางการพยาบาลมารดาที่มีภาวะตกเลือดหลังคลอด (Premature contraction)	วันที่ประกาศใช้เอกสาร : -31/03/2567
ผู้จัดทำ : งานห้องคลอด กลุ่มงานการพยาบาล	ครั้งที่แก้ไข : 02 หน้า/จำนวนหน้า 3/10

Flow การเจ็บครรภ์และการคลอดก่อนกำหนด

 YAHA CROWN PRINCE HOSPITAL	ประเภท : CNPG หมายเลขเอกสาร : : CNPG--YH-OBS-04
เรื่อง แนวทางการพยาบาลมารดาที่มีภาวะตกเลือดหลังคลอด	วันที่ประกาศใช้เอกสาร : -31/03/2567
ผู้จัดทำ : งานห้องคลอด กลุ่มงานการพยาบาล	ครั้งที่แก้ไข : 02 หน้า/จำนวนหน้า4/10

การพยาบาลมารดาที่มีภาวะตกเลือดหลังคลอด

Focus Goal / outcome	Assessment	Intervention	Evaluation
<p>เสี่ยงต่อภาวะช็อก เนื่องจากมีภาวะตก เลือดหลังคลอด มดลูกหดตัวไม่ดี จากรกค้าง G : รกคลอดได้ ตามปกติ มดลูก หดตัวดี มี เลือดออกทางช่อง คลอดอยู่ในเกณฑ์ ปกติไม่มี ภาวะช็อก O : 1. ความดัน โลหิต 100/60- 140/90 มิลลิเมตร ปรอท 2. อัตราการเต้น ของชีพจร 60-100 ครั้ง/นาที 3. มดลูกหดตัว กลมแข็ง 4. เลือดออกทาง ช่องคลอดน้อยกว่า 50 มิลลิตรต่อ ชั่วโมง</p>	<p>ข้อมูลสนับสนุน S: เจ็บท้อง ท้อง แข็งตลอด มีมูก เลือดออกทาง ช่องคลอด O: 1.มดลูกนึ่ม หดตัวไม่ดี 2.มีเลือดออก ทางช่องคลอด 700 มิลลิตร 3.ชีพจรเบาเร็ว = 108 ครั้ง/ นาที 4. 35 นาทีรกไม่ ลอกตัว</p>	<ol style="list-style-type: none"> ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเมินระดับความรู้สึกตัวและสัญญาณชีพทุก 15 นาทีและ ทุก30 นาที x 4 ครั้งและ 1 ชั่วโมง x1ครั้ง ต่อจากนั้นประเมินซ้ำ ทุก 4 ชั่วโมงจนครบ 24 ชั่วโมง (กฤษฎา สารบรรณ และคณะ,2565) ประเมินสัญญาณชีพทุก 15 นาทีจนมีอาการปกติ หลังจากนั้นบันทึกทุก 4 ชั่วโมง สังเกตระดับความรู้สึกตัว และอาการผิดปกติเช่นหน้ามืดใจสั่นเหงื่อออกตัวเย็นซีด ปลายมือปลายเท้าเขียว (Cyanosis) เพื่อประเมินการตอบสนองของร่างกาย ต่อปริมาณเลือดที่ลดลงในระบบ การไหลเวียนเลือด และภาวะเนื้อเยื่อพร่องออกซิเจน ประเมินการหดตัวของมดลูกและคลึงและกดไล่ก้อน เลือดที่อาจค้างอยู่ในมดลูก ตรวจการฉีกขาดของช่องทางคลอด ตรวจความ สมบูรณ์ของรกซ้ารวมทั้งสังเกตลักษณะและจำนวนเลือด ที่ออก ทางช่องคลอดโดยสังเกตจากการชุ่มผ้าอนามัย ประเมินปริมาณการเสียเลือดโดยใช้ถุงตวงเลือด ดูแลให้สารน้ำ0.9 % NSSปริมาณ1,000 ซีซีอัตราการ หายด Free flowและ 0.9 % NSS 1,000 ซีซีที่ผสมยา อี ออกซีโตซิน 20 ยูนิต อัตราการหายด 120 ซีซีต่อชั่วโมง และ Hemacell 500 ml iv free flow จัดทำให้ผู้คลอดนอนราบตะแคงหน้าและดูแลให้ ออกซิเจน nasal cannula 5 	<ol style="list-style-type: none"> Pain score ลดลง อัตราการเต้น ของหัวใจทารก 110-160 ครั้ง ต่อนาที Interval > 10 นาที Duration 10 วินาที สัญญาณชีพ ปกติ

YAHA CROWN PRINCE HOSPITAL

ประเภท : CNPG

หมายเลขเอกสาร : : CNPG--YH-OBS-04

เรื่อง แนวทางการพยาบาลมารดามีภาวะตกเลือดหลังคลอด
(Premature contraction)

วันที่ประกาศใช้เอกสาร : -31/03/2567

ผู้จัดทำ : งานห้องคลอด กลุ่มงานการพยาบาล

ครั้งที่แก้ไข : 02 หน้า/จำนวนหน้า5/9

Focus Goal / out come	Assessment	Intervention	Evaluation
เสี่ยงต่อภาวะช็อก เนื่องจากมีภาวะตก เลือดหลังคลอด มดลูกหดตัวไม่ดี จากรกค้าง (ต่อ)		8. ดูแลให้กระเพาะปัสสาวะว่างสวนคาไว้เพื่อไม่ให้ ขัดขวางการหดตัวของมดลูกและบันทึกปริมาณ ปัสสาวะทุก 1 ชั่วโมง เพื่อดูการทำงานของไตถ้าเกิด ภาวะช็อกปัสสาวะจะออกน้อยกว่า 30 cc/hr 9. เจาะเลือดดูค่าฮีมาโตคริตเพื่อประเมินค่าปริมาณเม็ด เลือดแดงอัดแน่น ตามแผนการรักษา 10. สังเกตระดับความรู้สึกตัวและอาการผิดปกติเช่น หน้ามืด ใจสั่น เหงื่อออก ตัวเย็น ชีต เพื่อประเมินการ ตอบสนองของร่างกายต่อปริมาณเลือดที่ลดลงในระบบ ไหลเวียนเลือด 11. ดูแลทางด้านจิตใจ ให้กำลังใจ ในการดูแลรักษา	หลังจากทารกคลอดได้ 20 นาที รกยังไม่คลอด มีเลือดออกทางช่อง คลอด 700 มิลลิลิตร ชีพจร 90ครั้ง/นาที หายใจ 20 ครั้ง/นาที ความดันโลหิต112/82 มิลลิเมตรปรอท
มีภาวะช็อกเนื่องจาก ตกเลือดหลังคลอด G : ไม่เกิดภาวะช็อก จากการตกเลือด O : 1. ไม่มีอาการและ อาการแสดงของ ภาวะช็อก 2. สัญญาณชีพอยู่ใน เกณฑ์ปกติความดัน โลหิต 90/60- 130/90 มม.ปรอท ชีพจร 60-100 ครั้ง/ นาที	ข้อมูลสนับสนุน S: - มารดาหลัง คลอดบอกว่า “รู้สึก เวียนศีรษะ ใจสั่น O: - มดลูกไม่หด ตัวหลังรกคลอดและ เลือดจากช่องคลอด อย่างรวดเร็วรวม อย่างรวดเร็วม ปริมาณ 1,200 มิลลิลิตร - มีแผลฉีกขาดที่ปาก มดลูก	1. รายงานแพทย์และเรียกทีมช่วยเหลือในภาวะตกเลือด เพื่อปฏิบัติตามแผนช่วยเหลือ 2. จัดทำให้ผู้ป่วยนอนราบ ไม่หนุนหมอน เพื่อให้เลือดไหลเวียนกลับหัวใจได้สะดวก 3. คลึงมดลูกตลอดเพื่อกระตุ้นให้มดลูกหดตัว 4. ดูแลปรับ Oxytocin 40 unit in LRS 1000 ml IV จาก 50 ml/hr เพิ่มเป็น 120 ml/hr และให้ยา Methylergometrine (Methergin) 0.2 mg IM 5. เปิดเส้นเลือดอีก 1 เส้นด้วยเข็มเบอร์ 18 ให้สารน้ำ Acetar 1000 ml IV Loading 1,000 ml ต่อด้วย LRS 1,000 cc. IV Loading รวม 2,000 cc. เพื่อทดแทน ปริมาณเลือดที่สูญเสีย 6. ดูแลให้ Oxygen Mask with bag 10 ลิตร/นาที 7. ประเมินปริมาณเลือดในถุงตวงเลือดและสังเกต ความเร็วของการไหลของเลือดตลอดเวลา	-หลังได้รับสารน้ำทาง หลอดเลือดดำรวม 2,000 cc. ต่อด้วย LRS 1,000 ml IV drip 120 ml/hr ได้รับ LPRC group B Rh positive รวม 2 unit มารดาหลังคลอดไม่ เกิดภาวะช็อกซ้ำ รู้สึกตัวดี ไม่เวียนศีรษะ

YAHA CROWN PRINCE HOSPITAL

ประเภท : CNPG

หมายเลขเอกสาร : : CNPG--YH-OBS-04

เรื่อง แนวทางการพยาบาลมารดามีภาวะตกเลือดหลังคลอด
(Premature contraction)

วันที่ประกาศใช้เอกสาร : -31/03/2567

ผู้จัดทำ : งานห้องคลอด กลุ่มงานการพยาบาล

ครั้งที่แก้ไข : 02 หน้า/จำนวนหน้า 6/9

Focus Goal / out come	Assessment	Intervention	Evaluation
3. จำนวนปีสสาวะ มากกว่า 30 มิลลิลิตร/ชั่วโมง	- มารดาหลัง คลอดมีเหงื่อออก ความดันโลหิต 81/53 มม.ปรอท ชีพจร 114 ครั้ง/ นาทีอัตราการ หายใจ 22 ครั้ง/ นาที SpO2 100% วัตถุประสงค์: เพื่อป้องกัน อันตรายจาก ภาวะช็อก	เพื่อติดตาม การสูญเสียเลือดอย่างต่อเนื่องทุก 5 นาที 8. ประเมินหาสาเหตุของการเกิดภาวะตกเลือด หลังคลอดตามหลัก 4 T เพิ่มเติมเนื่องจากหลัง มดลูกหดตัว ดีแต่ยังมีเลือดไหลซึมจากช่อง คลอด พบการฉีกขาดของปากมดลูก รายงาน แพทย์และแพทย์เย็บซ่อมแซม 9. ประเมินระดับความรู้สึกตัว อาการแสดงของ ภาวะช็อก เช่น ชีต เหงื่อออก ใจสั่น ทุก 15 นาที 10. สอนปีสสาวะประเมินปริมาณปีสสาวะที่ออกใน 1 ชั่วโมง ควรมีปริมาณ > 30cc./hrs. เพื่อประเมิน ความสมดุลของสารน้ำที่เข้าออกจากร่างกาย 11. ติดตามผลเจาะเลือด Hct ทุก 6 ชั่วโมง และ เตรียม Pack red cell 2 unit สำหรับกรณีต้องให้ เลือด ทดแทนจากภาวะตกเลือดหลังคลอด เมื่อผล Hct 29% แพทย์พิจารณาให้ LPRC group B Rh positive รวม 2 unit และสังเกตภาวะแทรกซ้อน จากการได้รับเลือด เช่น เหนื่อยหอบ แน่นหน้าอก มีผื่นคัน หนาวสั่น 12. ประเมินผลข้างเคียงของการให้รับยากระตุ้น การหดตัวของมดลูก Oxytocin ในปริมาณสูง และ ต่อเนื่องได้แก่ คลื่นไส้ อาเจียน ความดันโลหิต ต่ำ 13. ให้ข้อมูลมารดาหลังคลอดและญาติถึง ภาวะที่เกิดขึ้นและแผนการดูแลรักษาที่ได้รับเป็น ระยะๆ เพื่อ รับทราบข้อมูลที่ถูกต้อง	ความดันโลหิต 99/61-102/71 มม.ปรอท อัตรา การเต้นของหัวใจ 71-89 ครั้ง/นาที อัตราการหายใจ 20-22 ครั้ง/นาที ไม่มี ภาวะแทรกซ้อน ของการได้รับ เลือด ไม่มี ผลข้างเคียงของ การได้รับ oxytocinปริมาณ ปีสสาวะออกหลัง ใส่สวนปีสสาวะ 4 ชั่วโมงรวม 600 มิลลิลิตร (เฉลี่ย 150 มิลลิลิตร/ ชั่วโมง)

YAHA CROWN PRINCE HOSPITAL

ประเภท : CNPG

หมายเลขเอกสาร : : CNPG--YH-OBS-04

เรื่อง แนวทางการพยาบาลมารดามีภาวะตกเลือดหลังคลอด
(Premature contraction)

วันที่ประกาศใช้เอกสาร : -31/03/2567

ผู้จัดทำ : งานห้องคลอด กลุ่มงานการพยาบาล

ครั้งที่แก้ไข : 02 หน้า/จำนวนหน้า 7/9

Focus Goal / out come	Assessment	Intervention	Evaluation
<p>อ่อนเพลียเนื่องจากการเสียเลือดหลังคลอดปริมาณมาก G: เพื่อให้อาการอ่อนเพลียลดลงและป้องกันอันตรายพลัดตกหกล้มจากอาการอ่อนเพลีย</p> <p>O: 1. มารดาหลังคลอดสีหน้าสดชื่นขึ้น 2. มารดาหลังคลอดไม่มีอาการเวียนศีรษะ หน้ามืด พลัดตกหกล้ม</p>	<p>ข้อมูล</p> <p>สนับสนุน S :- “ รู้สึกเวียนศีรษะเป็นบางครั้ง” O :- รวมปริมาณเลือดที่ออกในระยะคลอด</p> <p>ปริมาณ</p> <p>1,200</p> <p>มิลลิลิตร</p>	<ol style="list-style-type: none"> อธิบายสาเหตุการเวียนศีรษะและแนะนำแนวทางป้องกันอุบัติเหตุ เช่น การลุกเปลี่ยนท่านั่งช้า ๆ ประเมินอาการอ่อนเพลีย เวียนศีรษะ หน้ามืด ใจสั่น แนะนำให้มารดาของมารดาหลังคลอดที่อยู่เฝ้า ช่วยระมัดระวังอาการผิดปกติ ประเมินความสามารถในการทำกิจกรรมของมารดาหลังคลอด เช่น การให้นมบุตร เดินเข้าห้องน้ำ และส่งเสริมให้ญาติมีส่วนช่วยเหลือกิจกรรม สนับสนุนให้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ช่วยเพิ่มเม็ดเลือดแดง เช่น ไข่แดง ตับ นม ถั่วต่างๆ สนับสนุนให้ดื่มน้ำอย่างน้อยวันละ 8-10 แก้ว เพื่อช่วยเพิ่มการไหลเวียนของระบบเลือด ดูแลให้รับประทาน Triferdine 1 เม็ดหลังอาหารตามแผนการรักษาเพื่อช่วยเพิ่มเม็ดเลือดแดง วัดและประเมินสัญญาณชีพทุก 4 ชั่วโมงเพื่อประเมินอาการอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนและช่วยเหลือมารดาหลังคลอดให้นมบุตรด้วยหลัก 3 ดูด คือ ดูดเร็ว ดูดบ่อยและดูดถูกวิธี เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังน้อย 6 เดือน แนะนำการพักผ่อนที่เพียงพอ โดยเฉพาะขณะลูกนอนหลับเพื่อให้ร่างกายได้รับการฟื้นฟูและพักผ่อน จัดสิ่งแวดล้อมในห้องพักมารดาหลังคลอดให้ปลอดภัย เช่น ยกราวกันเตียงขึ้น จัดไม่มีสิ่งกีดขวางรอบเตียง และติดป้ายแจ้งระวังอุบัติเหตุบริเวณหัวเตียง เพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ 	<p>มารดาหลังคลอดสีหน้าสดชื่นขึ้น ไม่เวียนศีรษะ หน้ามืดหรือใจสั่น และญาติ สามารถสังเกตอาการผิดปกติของหญิงหลังคลอดได้ และมีส่วนในการช่วยเหลือกิจกรรมได้เช่น การอาบน้ำ</p>

YAHA CROWN PRINCE HOSPITAL

ประเภท : CNPG

หมายเลขเอกสาร : : CNPG--YH-OBS-04

เรื่อง แนวทางการพยาบาลมารดาที่มีภาวะตกเลือดหลังคลอด
(Premature contraction)

วันที่ประกาศใช้เอกสาร : -31/03/2567

ผู้จัดทำ : งานห้องคลอด กลุ่มงานการพยาบาล

ครั้งที่แก้ไข : 02 หน้า/จำนวนหน้า8/9

Focus Goal / out come	Assessment	Intervention	Evaluation
<p>ครอบครัวมีความวิตกกังวล/กลัวเนื่องจากมีภาวะตกเลือดหลังคลอด</p> <p>G:เพื่อให้คลายความวิตกกังวลเพื่อความร่วมมือในการรักษา</p> <p>O:สีหน้าคลายความวิตกกังวลให้ความร่วมมือในการรักษา</p>	<p>ข้อมูลสนับสนุน</p> <p>S: 1. ญาติผู้ป่วย</p> <p>สอบถาม “คนไข้จะเป็นอะไรมากมายคะ”</p> <p>O:. สีหน้าผู้ป่วยและญาติมีความวิตกกังวล</p>	<p>1.อธิบายให้มารดาและครอบครัวเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนให้การช่วยเหลือ เพื่อให้มารดาให้ความร่วมมือในการรักษาพยาบาล และคลายความวิตกกังวล</p> <p>2.ให้การพยาบาลด้วยท่าที่เป็นมิตร และเต็มใจช่วยเหลือเพื่อให้มารดาเกิดความมั่นใจ</p> <p>3.เปิดโอกาสให้มารดาและครอบครัวซักถามข้อสงสัย ระบายความรู้สึก และรับฟังอย่างตั้งใจ เพื่อประเมินระดับความวิตกกังวลหรือกลัว</p> <p>4.อธิบายให้ทราบถึงสาเหตุที่ต้องส่งตัวไปรักษาต่อ</p>	<p>-สีหน้าคลายกังวลลง ให้ความร่วมมือในการรักษาและช่วยดูแลทารกขณะพักที่โรงพยาบาล</p>

 YAHA CROWN PRINCE HOSPITAL	ประเภท : CNPG หมายเลขเอกสาร : : CNPG--YH-OBS-04
เรื่อง แนวทางการพยาบาลมารดาที่มีภาวะตกเลือดหลังคลอด (Premature contraction)	วันที่ประกาศใช้เอกสาร : -31/03/2567
ผู้จัดทำ : งานห้องคลอด กลุ่มงานการพยาบาล	ครั้งที่แก้ไข : 02 หน้า/จำนวนหน้า 9/9

อ้างอิง

1. กรมการแพทย์ (2560). คู่มือเวชปฏิบัติการคลอดมาตรฐาน 2558 (พิมพ์ครั้งที่ 7). กระทรวงสาธารณสุข.
2. ทิพวรรณ เอี่ยมเจริญ. (2560). การตกเลือดหลังคลอด: บทบาทสำคัญของพยาบาลในการป้องกัน. วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 6(2), 146-157.
3. ราชวิทยาลัยสูตินรีเวชแห่งประเทศไทย. (2563, 20 มีนาคม). แนวทางเวชปฏิบัติของราชวิทยาลัยสูตินรีเวชแห่งประเทศไทยเรื่องการป้องกันและรักษาภาวะตกเลือดหลังคลอด RTCOG Clinic Practice Guideline Prevent and Management of Postpartum Hemorrhage. <http://www.rtcog.or.th/pho/cpg/OB-63-020.pdf>

ผู้จัดทำเอกสาร	ผู้รับรอง	ผู้อนุมัติใช้
 (นางสาวอัญญา โชติช่วง) พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ	 (นางสาวมินตรา ทองธรรมชาติ) พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ	 (นายทินกร บินหะยีอารง) ผอ.รพ.ยะหา

เอกสารนี้เป็นสมบัติของโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชยะหา ห้ามนำออกไปใช้ภายนอกหรือทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต